

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمر الکرما
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

مقاله

سنت شکنی های مقدس

در ازدواج حضرت خدیجه رضی الله عنها و رسول خدا صلی الله علیه و آله

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سنت شکنی های مقدس، در ازدواج حضرت خدیجه و رسول خدا صلی الله علیه و آله

نویسنده:

محسن رفیعی وردنجانی

ناشر چاپی:

راسخون

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	سنت شکنی های مقدس، در ازدواج حضرت خدیجه و رسول خدا صلی الله علیه و آله
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۷	ویژگی های خاتمیت
۷	اهمیت سنت خوب و بد در ازدواج
۸	جایگاه مبانی و اصول اسلامی در سنت سازی و سنت شکنی
۹	کبوتر با کبوتر
۹	سنت اولویت کفو مادی
۱۰	پسر باید خواستگار باشد!
۱۱	سنت پرداخت مهریه
۱۳	درباره مرکز

سنت شکنی های مقدس، در ازدواج حضرت خدیجه و رسول خدا صلی الله علیه و آله

پدیدآورنده: محسن رفیعی وردنجانی

نوع: مقاله

منبع: rasekhoon.net

ص: 1

اشاره

ازدواج در دین اسلام، سنتی از رسول خدا صلی الله علیه و آله است که با وجود اولویت های اصلی مثل ایمان و اخلاق، هیچ مسأله اقتصادی، یا تفاوت های قومی و قبیله ای و نژادی و... نمی تواند مانع از پیوند دو جوان پاک و دلباخته شود و از هر طریقی حتی شکستن سنت های غیرضروری، باید موانع ازدواج را کنار زد.

آخرین دین، همه چیزش الگو و نسخه طلایی و نهایی هدایت است. طبق دیدگاه شیعه، حتی پیش از بعثت رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز رفتار و گفتار آن حضرت، آینه حقیقت و نسخه شفابخش است. به عبارت دیگر، پیامبران الهی حتی قبل از بعثتشان معصوم بوده اند به این معنا که خطایی در رفتار و گفتار و تفکرشان نبوده است چرا که در غیر این صورت، اطمینانی نسبت به تبلیغ صحیح دین از سوی آنان وجود نخواهد داشت.

ادله نقلی و عقلی متعددی در این باره وجود دارد که از جمله آن ها می توان به آیه شریفه تطهیر که در شأن رسول خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت گرامی شان نازل شده است اشاره کرد که می فرماید: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً؛ (1) خدا فقط می خواهد آلودگی را از شما خاندان [پیامبر] بزدايد و شما را پاک و پاکیزه گرداند.»

تأکید بر دوری از هر گونه پلیدی از سویی، و تعبیر طهارت مطلق

ص: 1

از سوی دیگر، روشن می کند اراده خدا بر آن است که ایشان، همیشه و از هر نوع پلیدی منزّه باشند.

بر این اساس، ازدواج حضرت محمد صلی الله علیه و آله با حضرت خدیجه سلام الله علیها نیز الگویی کامل و اسلامی برای مسلمین به شمار می رود.

ویژگی های خاتمیت

وقتی آخرین پیامبر الهی قدم به این دنیا می نهاد انتظار می رود که شالوده نهایی دین را بنیان نهد و در تأسیس بنیان دین هیچ گونه تسامح و رودربایستی به کار نبرد؛ زیرا نوع رفتار و عملکرد او الگوی مسلمین تا ابد خواهد بود.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در برخورد با سنت های زمان خویش، سه رویکرد متفاوت را پیگیری کردند. سنت های خوب را تأیید کرده، با سنت های خرافی و کاملاً غلط، مبارزه کردند و دیگر سنت ها را با برطرف کردن اشکالاتشان پذیرفتند.

آداب و رسوم عرب جاهلی، پانزده سال پیش از بعثت آن حضرت، شامل خرافات و سنت های غلط متعددی بوده است که با توجه به آغاز نشدن دوران بعثت، حضرت محمد صلی الله علیه و آله ضمن رویگردانی از چنین سنت هایی، مأموریتی در قبال مبارزه با آن ها نیافته بودند. در این میان اما، ازدواج ایشان با حضرت خدیجه سلام الله علیها، موضوع دیگری است که می تواند جلوه ای از کنار زدن سنت های غلط در موضوع ازدواج باشد.

اهمیت سنت خوب و بد در ازدواج

خانواده، نقش اصیل و بی بدیلی در تربیت انسان و جوامع بشری دارد. به همین جهت، در دین اسلام ضمن تأکید بر این مسأله، آداب و سنت های ویژه ای

در مورد ازدواج، همسررداری، تربیت فرزند و... مقرر شده است.

اصل سنت سازی و سنت شکنی نیز به خودی خود مورد توجه و اهتمام دین اسلام قرار گرفته است؛ مثل این که، امام باقر علیه السلام می فرماید: «مَنْ اسْتَنَّ بِسُنَّةِ فَاتُّبِعَ كَانَ لَهُ أَجْرٌ مَن عَمِلَ بِهَا مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ اسْتَنَّ بِسُنَّةِ جَوْرٍ فَاتُّبِعَ كَانَ لَهُ مِثْلُ وَزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ»؛ (1)

هر کس که روش و سیره عدل و دادی از خود به یادگار گذارد که مردم از او پیروی کنند، به اندازه پاداش کسانی که به آن عمل می نمایند به او داده می شود بدون این که از پاداش آنان چیزی کم شود. و هر کس که روش ظلم و ستمی از خود به یادگار گذاشته و مردم از او پیروی نمایند به اندازه کیفر آنان خواهد داشت بدون این که از کیفر آنان چیزی کاسته شود.

همین روایت، کافی است که به اهمیت آداب، عادات و سنت های خوب و بد پی ببریم به خصوص اگر در مورد مباحث مهم تربیت انسان ها از جمله «تشکیل خانواده» باشد.

جایگاه مبانی و اصول اسلامی در سنت سازی و سنت شکنی

حال که به اهمیت سنت سازی و سنت شکنی به خصوص در زمینه زیرساخت های تربیتی جامعه مانند مقوله خانواده پی بردیم لازم است مبانی و اصول تربیتی اسلامی که سنت ها طبق آن اصول و مبانی پایه ریزی می شوند را مورد توجه قرار دهیم. سنتی مورد تأیید دین اسلام است که در چارچوب عقاید، احکام و اخلاق دینی، قابل دفاع باشد؛ در غیر این صورت

ص: 3

باید شکسته شده و از بین برود هر چند، طرفداران فراوانی داشته باشد!

با توجه به گستردگی این مبانی، در ادامه بحث، ضمن اشاره به برخی سنت شکنی ها در قضیه ازدواج حضرت محمد صلی الله علیه و آله و حضرت خدیجه سلام الله علیها، مبانی و اصول مربوط به هر یک را مرور می کنیم.

کبوتر با کبوتر

بی تردید در مسأله ازدواج، هم کفو بودن دختر و پسر حائز اهمیت است. حتی عرب جاهلی نیز می دانست که دختر و پسر باید با یکدیگر تناسب داشته باشند اما نکته مهم ملاک تناسب بود. به عبارت دیگر، ملاک اصلی تناسب دختر و پسر برای ازدواج چیست؟ نژاد و قومیت، مقام و شهرت خانوادگی، ثروت و تمکن مالی، تحصیلات و توانمندی های فردی، قیافه و تناسب جسمی! کدام یک ملاک اصلی تناسب است؟

سنت اولویت کفو مادی

بر خلاف دیدگاه مادی گرایانه و متعصب جاهلی آن زمان، خدیجه سلام الله علیها که بانویی خردورز و فهیم بود، کمالات اخلاقی و انسانی محمد صلی الله علیه و آله را به خوبی درک کرده بود. از این رو، مشتاق این وصلت بود تا در کنار حضرت ختمی مرتبت، به اوج کمال انسانی دست یابد. ایشان، بی اعتنا به سخن های کور و جاهلانه برخی اطرافیان که او را بر این تصمیم مذمت می کردند کمالات انسانی را اولویت نخست خود قرار داد.

چنان که قرآن کریم پاکان را شایسته پاکیزگان دانسته و می فرماید: «وَ الطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَ الطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ» (1) و زنان پاک برای مردان پاکند، و مردان پاک برای زنان

ص: 4

پاک. اینان از آنچه در باره ایشان می گویند برکنارند، برای آنان آموزش و روزی نیکو خواهد بود.»

این همه، در راستای مبانی و اصول تربیتی قرآنی است که امور معنوی از جمله تقوا را ملاک برتری دانسته و می فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُرُوعًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ؛ (1) ای مردم، ما شما را از مرد و زنی آفریدیم، و شما را ملت ملت و قبیله قبیله گردانیدیم تا با یکدیگر شناسایی متقابل حاصل کنید. در حقیقت ارجمندترین شما نزد خدا پرهیزگارترین شماست.»

پاکی و طهارت، در کنار فهم و درایت حضرت خدیجه موجب شد هم نسبت به برتری های محمدی آگاه، و هم مشتاق و دلباخته حضرت محمد صلوات الله علیه شود.

پسر باید خواستگار باشد!

در جریان ازدواج حضرت خدیجه سلام الله علیها با حضرت محمد صلی الله علی و آله شاهد یک سنت شکنی دیگر نیز بودیم و آن این که، قبل از آن که رسول خدا عموهای خویش را برای خواستگاری به خانه حضرت خدیجه بفرستد، این خدیجه سلام الله علیها بود که پس از آن که از جهات مختلف نسبت به علو مقام انسانی و اخلاقی آن حضرت اطلاع یافته بود، عشق و ارادت خالصانه خود را نسبت به آن حضرت ابراز داشت و چنین پیغام داد:

«يَا بَنِي عَمِّ، إِنِّي قَدْ رَغِبْتُ فِيكَ لِقَرَابَتِكَ، وَسِبْطِكَ فِي قَوْمِكَ وَأَمَانَتِكَ وَحُسْنِ خُلُقِكَ، وَصِدْقِ حَدِيثِكَ؛ (2) پسر عمو! به خاطر خوشاوندیت و بزرگواریت در میان قوم خودت و امانتداری تو و اخلاق نیک و راستگوئیت، مایلم با تو ازدواج کنم.»

خدیجه سلام

ص: 5

1-4. سوره حجرات، آیه 13.

2-5. ابن هشام، عبدالملک بن هشام، السیره النبویه، دارالمعرفه، ج 1، ص 189.

الله علیها بی اعتنا به سخن های کور و جاهلانه برخی اطرافیان که او را بر این تصمیم مذمت می کردند، کمالات انسانی را اولویت نخست خود قرار داد.

بعد از این بود که داماد والامقام، به همراه عمویش ابوطالب علیه السلام و تعدادی از نزدیکان برای خواستگاری قدم به خانه خدیجه سلام الله علیها نهادند. (1)

سنت پرداخت مهریه

متأسفانه یکی از مسائلی که موجب برهم خوردن بسیاری از جلسات خواستگاری شده است، موضوع مهریه است و اتفاقاً در جلسه خواستگاری حضرت خدیجه سلام الله علیها تعجب آور نبود اگر این مسأله به موضوعی چالش برانگیز تبدیل شود زیرا دارایی مادی داماد در مقابل ثروت عروس قابل قیاس نبود. در این جا بود که یکی دیگر از سنت شکنی های مثبت اتفاق افتاد.

عروس، چون می دانست که داماد ثروت چندانی ندارد، خودش ضامن پرداخت مهریه شد و عرض کرد: «قَدْ زَوَّجْتُكَ يَا مُحَمَّدُ نَفْسِي وَ الْمَهْرُ عَلَيَّ فِي مَالِي فَأَمْرُ عَمِّكَ فَلْيَنْحَرْ نَاقَةَ فَلْيُولِمِ بِهَا؛ (2) ای محمد (صلی الله علیه و آله)! خود را به تزویج تو در آوردم و مهریه ام بر عهده من از مال خودم است پس به عمویت بگو شتری قربانی کند و آن را ولیمه دهد.»

اگر هدف، تشکیل خانواده ای ایمانی و پر نشاط است؛ و وقتی دختر و پسر هر دو شایسته و دلباخته یکدیگرند، چه اهمیتی دارد که مهریه را چه کسی پرداخت می کند؛ به خصوص آن که، برتری های شخصیتی داماد به اندازه ای است که اگر همه دنیا را نیز فدای او کنی باز هم کم است؛ و خدیجه سلام الله علیها این

ص: 6

1-6. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط - الإسلامیه) - تهران، چاپ: چهارم، 1407 ق، ج 5؛ ص 374.

2-7. همان، ج 5، ص 375.

نکته مهم را به خوبی دریافته بود.

آن چه از مجموع اتفاقاتی که در جریان این پیوند مبارک گزارش شده است درمی یابیم نخست آن که؛ امر ازدواج جوانان را باید بر اساس ملاک طهارت و امانت و اخلاق، بنیان نهاد و دوم این که، فارغ از همه سنت ها و آداب و رسوم حتی اگر سال های متمادی از عمر این رسوم گذشته باشد باید با سهل گیری حداکثری، همه موانع خیالی در مسیر ازدواج جوانان را از میان برداشت.

تنها در این صورت است که می توانیم شاهد شکل گیری کانون های گرم خانواده هایی باشیم که بر اساس معنویت و عقلانیت شکل گرفته و با عشق و دلدادگی ادامه می یابند و فرزندانی در نهایت شایستگی را می پرورند.

ص: 7

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

